

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Podzielona na wiele państw Europa potrzebowała już w średniowieczu stabilnych walut ponadregionalnych, które by ułatwiały dalekie podróże i oszczędzanie. Nie nadawały się do tego celu drobne denary książąt, hrabiów i baronów, których kurs był ograniczony do wąskich terytoriów, a przy tym zwykle co kilka miesięcy lub parę lat były wymieniane na nowe. Do wprowadzenia waluty międzynarodowej w dobie pieniądza kruszcowego potrzebne były jednak bogate złoża srebrna. Pod koniec XIII wieku odkryto takie zasoby w Czechach. Król czeski i polski, Wacław II, wezwał włoskich specjalistów, którzy czerpiąc z doświadczeń mennicznych Europy Południowej i Zachodniej zaprojektowali nową twardą walutę: „duży denar” — *denaro grosso*, potocznie zwany groszem, ważący początkowo ok. 4 g. Ze względu na przynależność do praskiego systemu wagowego nowe monety nazywano groszami praskimi, choć bito je w Kutnej Horze, przy kopalniach srebra. Grosz praski, dzięki długotrwałej emisji i bardzo szerokiemu zasięgowi obiegu, przekształcił i uformował na nowo systemy monetarne w całej Europie Środkowowschodniej. Jego oddziaływanie widoczne było w gospodarkach Węgier, Siedmiogrodu, Wołoszczyzny i Mołdawii, Flandrii i Holandii a także krajach niemieckich. Waluta czeska odegrała również zasadniczą rolę w gospodarce pieniężnej XIV-wiecznej Polski, gdzie Kazimierz Wielki wprowadził grosze krakowskie (około 1360 roku) nawiązujące wyglądem i metrologią do groszy praskich. W XV wieku na podstawie grosza praskiego uformował się pieniądz wedle modelu zachodnioeuropejskiego na ogromnych obszarach Wielkiego Księstwa Litewskiego i ziem zależnych.

Grosze, ze względu na stosunkowo znaczną wartość i trwałość, służyły do gromadzenia oszczędności i kapitałów. Rezultatem tych starań naszych przodków są skarby monet. Znamy ich wiele z obszaru Polski, niekiedy bardzo dużych (liczących wiele tysięcy monet). Niestety, większość z nich spoczywa nieopracowana na półkach muzealnych magazynów, lub nawet jest pokazywana na wystawach bez opracowania naukowego. Skarb spod Wałbrzycha znaleziono w 2016 roku w pobliżu drogi leśnej łączącej wałbrzyską dzielnicę Sobięcín z Boguszowem (obecnie dzielnica miasta Boguszów-Gorce).

Nasze badania mają na celu stworzenie pełnej dwujęzycznej monografii znaleziska monet, a także przedmiotów im towarzyszących. Na monografię złożony się pełny katalog 1385 monet wraz z rozpisaniem ich legend i przyporządkowaniem typologicznym, analiza i rekonstrukcja naczyń, w których były ukryte, oraz opis przedmiotów żelaznych. Wstępna analiza składu skarbu przed oczyszczeniem wykazała, że zawierała wyłącznie grosze praskie: Karola IV (1346-1378) oraz Wacława IV (1378-1419). Po śmierci Wacława IV nadal wybijano grosze praskie z jego tytułaturą, różniące się od wcześniejszych drobnymi szczegółami. Pełna analiza, typologiczna i metaloznawcza, pozwoli porównać emisję z okresu rządów tego władcy z monetami bitymi podczas wojen husyckich. Analiza naczyń pozwoli na rozpoznanie składu surowcowego i sposób ich wypału oraz ich datowanie, zweryfikowane następnie hipotezą co do czasu ukrycia skarbu. Studium o wydarzeniach historycznych mających miejsce w księstwie świdnicko jaworskim od II. połowy XIV do połowy XV wieku pozwoli na rozeznanie się w kontekście historycznym. Wszystkie te elementy zebrane razem i przeanalizowane pozwolą określić czas ukrycia skarbu i zestawić go z tym, co wówczas działo się w okolicy Wałbrzycha.

Planowana publikacja będzie jednym z pionierskich dzieł dotyczących tego tematu w Polsce. Zarówno wielkość skarbu, jak i ilość przebadanych na metal monet, będzie wyjątkowym przedsięwzięciem na skalę Polski. Podobne prace podejmowane są w Niemczech (opracowanie skarbu z Erfurtu), Austrii (epokowy skarb z Fuchsenhofu) oraz w Czechach (m.in. opracowania skarbów z Černožic, Hradca Králové oraz Táboru).